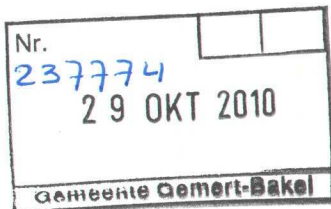

Bijlage 5

*Aanvullend onderzoek door middel van proefsleuven BAAC bv,
juli 2010*

Gemeente Gemert-Bakel
t.a.v. mevrouw V. Jolink
Postbus 10000
5420 DA GEMERT

Onderwerp rapport De Mortel

Contact BAAC S. de Bondt
Telefoon 06-49867773
Email s.debondt@baac.nl

Uw kenmerk BMO/IS/VJ/205628
Ons kenmerk A-10.0169
Datum 27 oktober 2010

Geachte mevrouw Jolink,

Bijgaand zend ik u het definitieve rapport van het archeologisch onderzoek in plangebied De Mortel te Gemert.

Op basis van dit rapport kunt u een selectiebesluit over het plangebied (laten) nemen.

Een van de rapporten bevat tevens een cd-rom met de digitale versie van het rapport in pdf-formaat.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

i.o. E. Smits

S. de Bondt
Projectbegeleider Archeologie
Vestiging 's-Hertogenbosch

BAAC bv

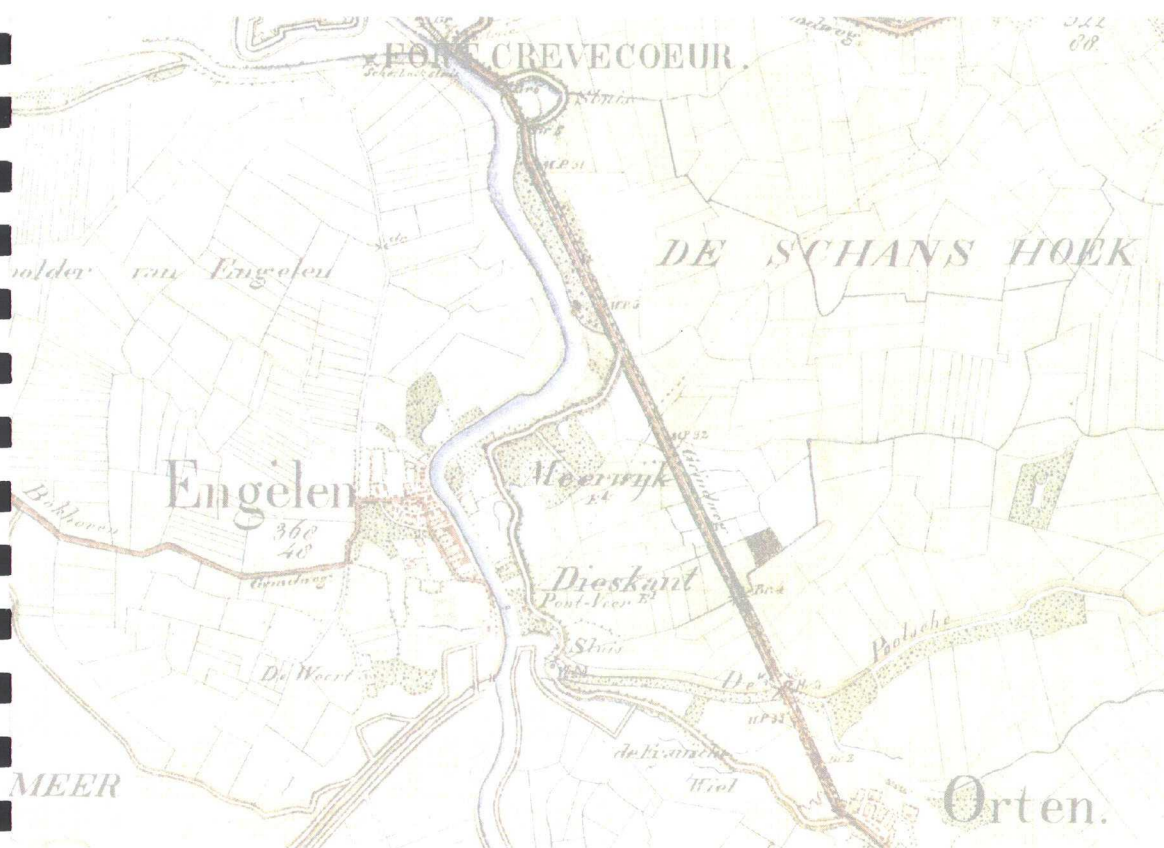
's-Hertogenbosch

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
T ■ 073 61 36 219
F ■ 073 61 49 877
E ■ denbosch@baac.nl

Deventer

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Bergsingel 81-85
7411 CN Deventer
T ■ 0570 67 00 55
F ■ 0570 61 84 30
E ■ deventer@baac.nl

E ■ info@baac.nl
w ■ www.baac.nl
Rabobank ■ 33.48.59.123
BTW ■ NL 8075.97.235.B.01
KvK ■ 080.80.701

Gemert-Bakel De Mortel, centrumplan

Inventariserend veldonderzoek door middel van
 proefsleuven

BAAC rapport A-10.0169

Oktober 2010

Auteurs:

drs. N. Witte
 drs. P. Weterings

Status:

Definitief

Colofon

ISSN:	1873-9350
Auteur:	drs. N. Witte drs. P. Weterings
Veldwerk:	drs. F. van Nuenen drs. P. Weterings drs. N. Witte
Tekeningen:	BAAC BV
Redactie:	drs. P. Weterings
Copyright	BAAC bv, 's-Hertogenbosch

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Gemert-Bakel en of BAAC bv te 's-Hertogenbosch

BAAC bv

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Bergsingel 81-85
7411 CN Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 618 430
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

	Samenvatting	5
1	■ Inleiding	7
	1.1 Algemeen	7
	1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	7
	1.3 Administratieve gegevens	11
2	■ Achtergrond	13
	2.1 Geologie en geomorfologie	13
	2.2 Achtergrond Historisch	13
	2.3 Achtergrond Archeologie	14
3	■ Onderzoeksvragen	17
4	■ Werkwijze	19
5	■ Resultaten	21
	5.1 Bodemopbouw	22
	5.2 Grondsporen	
	5.3 Vondsten	22
6	■ Interpretatie en beantwoording onderzoeksvragen	25
7	■ Waardering en aanbeveling	27
	7.1 Waardering	27
	7.2 Aanbeveling	28
8	■ Literatuur	29

Bijlage 1: Sporenlijst

Samenvatting

Op 22 juli 2010 heeft BAAC bv een Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-p) uitgevoerd op het plangebied Centrumplan De Mortel, gemeente Gemert-Bakel. Doel van het onderzoek was het toetsen van de archeologische verwachting voor het plangebied, waarbij resten verwacht konden worden vanaf de Late Middeleeuwen tot aan de nieuwe tijd. In de proefsleuf die op het terrein is aangelegd, werden echter geen archeologische indicatoren aangetroffen.

De resultaten van dit IVO-p leiden tot het advies dat nader onderzoek ter plaatse **niet** meer noodzakelijk geacht wordt.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van de gemeente Gemert-Bakel werd door het Bureau voor Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie (BAAC bv) te 's-Hertogenbosch een inventariserend veldonderzoek (IVO-p) uitgevoerd op het plangebied De Mortel Centrum, gemeente Gemert-Bakel. Het centrumplan van De Mortel voorziet de gefaseerde sloop van al de westelijke (school)gebouwen. De gebouwen worden geleidelijk vervangen door nieuwbouw ter plaatse. De geplande nieuwbouw betekent een bedreiging voor het bodemarchief ter plaatse daar de graaf- en funderingswerkzaamheden tot in de C-horizont (natuurlijke bodem) zullen plaatsvinden. Voorafgaand aan het proefsleuven onderzoek is door BAAC reeds een archeologisch bureauonderzoek¹ en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen² uitgevoerd. De archeologische verwachtings- en advies kaart die uit dit onderzoek is voortgekomen geeft een middelhoge indicatie voor het Noordoostelijke deel van het plangebied.³

De eerste fase van de werkzaamheden betreft het Noordoostelijke deel van het plangebied, waar één proefsleuf zal worden aangelegd. Het onderzoek is uitgevoerd op donderdag 22 juli 2010 conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1, het vigerende gemeentelijke beleid en het onderzoeksspecifieke PvE. Doel van het onderzoek is nader inzicht te krijgen in de aanwezigheid van een mogelijke vindplaats en tot een beoordeling en selectiebesluit te komen. Tijdens het onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen uit het PvE centraal:

- de archeologische relevante kenmerken en kwaliteiten van landschap en bodem van het onderzoeksgebied
- de fysieke kwaliteit van vindplaatsen
- de inhoudelijke kwaliteit van vindplaatsen.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het plangebied ligt centraal in de dorpskern van De Mortel in de gemeente Gemert-Bakel. Het wordt omgrensd door de Lochterweg, de Pastoor van de Eindestraat, de Sprenkstraat en de Oude molenweg (N605). Ten noorden van het plangebied bevindt zich de kerk en de begraafplaats van het kerkdorp. De oppervlakte van het plangebied bedraagt 1,66 ha. In figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

1 Bergman, W.A., 2009.

2 Miedema, F.R.P.M., 2010.

3 Zie ook het PvE : Wieringa E., 2010-2.

1.3 Administratieve gegevens

Onderzoekgegevens

Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek (proefsleuven onderzoek)
Datum rapportage	2010
Uitvoerder	BAAC bv, vestiging s'-Hertogenbosch Graaf van Solmsweg 103 5222 BS 's-Hertogenbosch 073-6136219
Projectleider	drs. P. Weterings
BAAC-rapport	A-10.0169
Veldmedewerkers	drs. P. Weterings (projectleider), drs F. van Nuenen, drs. N. Witte
Vondstdeterminatie	nvt
Opdrachtgever	Gemeente Gemert-Bakel Mevr. V. Jolink Postbus 10000 5420 DA Gemert
Bevoegde overheid	Gemeente Gemert - Bakel
Beheer documentatie	BAAC-bv
Beheer vondstmateriaal	Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant Waterstraat 20 5211 JD 's-Hertogenbosch tel. 06-18303225

Locatiegegevens

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Gemert-Bakel
Plaats	Gemert-Bakel
Toponiem	Centrumplan de Mortel
Kadastrale gegevens	Gemeente Gemert-Bakel, sectie F nr. 1221
Kaartblad	51F
Oppervlakte	1,66 ha
RD-coördinaten	177.384 / 394.680 177.416 / 394.704 177.425 / 394.691 177.393 / 394.667
Gegevens Archis	Onderzoeksmeldingsnummer 41849 Onderzoeksnummer 32531 Periode(s) Late middeleeuwen tot heden

2 Achtergrond

2.1 Geologie en geomorfologie

De gemeente Gemert-Bakel ligt tussen de geologische zones de Peelhorst en de zogenaamde Centrale Slenk. De twee zones worden gescheiden door de Peelrandbreuk. Het kerkdorp De Mortel en daarmee het onderzoeksgebied ligt ten oosten van deze breuk op de Peelhorst. De ondergrond van zowel de Peelhorst als de Centrale Slenk bestaat uit klei-, zand- en grindafzettingen van de Maas en Rijn uit het vroegpleistoceen die soms bedekt kunnen zijn met laat-pleistocene dekzanden en holocene stuifzanden of beekklei.⁴ Het plangebied is volgens de geomorfologische kaart 1:50.000⁵ niet gekarteerd, maar door extrapolatie⁶ kan gesteld worden dat binnen het plangebied een plateauachtige horst met rivierafzettingen of dekzand aan de oppervlakte verwacht mag worden. Vanwege de nabijheid van een horst, kan het plangebied te maken hebben met een hoge grondwaterstand. Deze wordt veroorzaakt door het zogenaamde "wijstverschijnsel". Wijst is een verschijnsel waarbij hogere gronden aanzienlijk natter zijn dan de direct er naast gelegen gronden.⁷ De relatief natte omstandigheden van de bodem rondom De Mortel vinden hun neerslag in een lage verwachting voor vondsten uit de periodes van voor de middeleeuwse ontginningen van de regio.

2.2 Achtergrond Historisch

Het ontstaan van het cultuurlandschap op de Brabantse gronden is een zeer geleidelijk proces geweest, dat reeds in het neolithicum in gang is gezet. Ontginning van het land ten behoeve van landbouw vond plaats vanaf het late neolithicum (circa 3500 voor Chr.). Het proces van ontbossing vond zijn vervolg gedurende de bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd. In deze periodes werden voornamelijk de hogere droge delen van het land bewoond. Na een terugval van de bewoningsintensiteit halverwege de 5e eeuw na Chr. is de regio vanaf het midden van de 6e eeuw opnieuw gekoloniseerd. De bewoning in deze periode bevond zich op de hoge, vruchtbare delen van het landschap en bestond uit kleine, in het landschap verspreide nederzettingen van één of twee boerderijen. Op lokaal niveau vormden de verschillende nederzettingen een gemeenschap en hadden een gezamenlijk grafveld. Rond 700 na Chr. kwam de zogenaamde domeinstructuur tot ontwikkeling. Kleine nederzettingen raakten buiten gebruik en de bewoning concentreerde zich in grotere nederzettingen. In deze periode werden ook de eerste kerken gesticht in de regio. Gedurende de Karolingische tijd, van circa 750 tot circa 900 na Chr., ontwikkelde dit nederzettingenspatroon zich verder, waarbij verspreid in het landschap kleine,

4 Stiboka, 1981.

5 Stiboka/RGD, 1977.

6 Miedema, F.R.P.M., 2010.

7 Coolen, J., 2007.

geïsoleerde ontginningsnederzettingen werden gesticht als satellieten van de centrale nederzettingen. Hierdoor kreeg het landschap een meer open karakter. Tevens werden mensen niet langer nabij de nederzetting begraven, maar op begraafplaatsen bij de parochiekerk in de domeincentra of op een nieuwe begraafplaats zonder kerk of kapel buiten de nederzetting. In de Volle Middeleeuwen werd het landschap gekenmerkt door bewoning op de toppen van de dekzandruggen, met akkercomplexen rondom de nederzetting en hooi- en weideland in de beekdalen. In de Late Middeleeuwen veranderde de nederzetting van karakter, vermoedelijk ten gevolge van bevolkingsgroei en drastische verschuivingen in de landbouweconomie. De verspreide bewoning op de dekzandruggen verdween naar de beekdalen waar zich een bewoningspatroon vormde van geconcentreerde bewoning in dorpen en kleine gehuchten van één tot enkele hoeve(n). Het landschap werd gedomineerd door grote aaneengesloten akkercomplexen en uitgestrekte heidevelden. Ter verbetering van de van nature arme zandgronden werden de akkers bemest met een mengsel van mest en heide- en bosplaggen. Deze vorm van bemesting was gangbaar tot in de 20e eeuw en werd pas gestaakt met de komst van de kunstmest. Door de eeuwenlange plaggenbemesting is er op de oude akkercomplexen een dik plaggendek ontstaan. Dit esdek is ook vastgesteld in het plangebied Kasteeltuin.⁸ De Mortel is een kerkdorp binnen de gemeente Gemert-Bakel. De Mortel wordt omgeven door een agrarisch cultuurlandschap met bossen, akkers en beekdalen. In 1590 zou in De Mortel een pestkapelletje zijn gebouwd dat voor het eerst genoemd werd in 1636. Het kapelletje was gewijd aan Sint-Antonius Abt, die aangeropen werd bij pestepidemieën. Er heerste in 1636 een pestepidemie die echter betrekkelijk mild van karakter bleek te zijn. Om hiervoor dankbaarheid te betonen werd besloten een nieuwe kapel te bouwen die echter pas gereed kwam in 1689. Het was een achthoekig gebouwtje met een stenen torentje, dat bediend werd door een rector. Aan de trage voortgang is nog het verhaal verbonden dat Antonius hierover ontstemd was en zijn varken liet spoken op de bouwplaats: *De spraeck ginck doen onder het volck datter dikwils gesien wiert een wit vercksken metten avondt.*⁹

2.3 Achtergrond Archeologie

Zoals hierboven al vermeld, was de omgeving rond de Mortel voor de middeleeuwse ontginningen door het "wijstverschijnsel" relatief nat. Het is zeer wel mogelijk dat door dit verschijnsel weinig vondsten in plangebied bekend zijn.¹⁰ De vroegste bekende bebouwing (de Sint-Antonius kapel) dateert uit de 16e eeuw. In het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen bekend. Wel zijn in de omgeving- binnen een straal van 500 m- een aantal waarnemingen gedaan:

- Archis waarneming 33583 – kruikje Siegburg steengoed (NT) circa 250 m ten zuidoosten van het plangebied
- Archis onderzoeksmelding 20682 – booronderzoek aardewerk uit de LME of NT waarschijnlijk met bemesting opgebracht op circa. 350 ten zuidwesten van het plangebied.
- Archis onderzoeksmelding 34158 - kuilen en greppels uit de NT op circa 400m ten westen van het plangebied.

8 Historisch overzicht zoals in Wieringa 2010.

9 Wikipedia maart 2008.

10 Bergman 2009, W.A., 2009.

De archeologische verwachting voor het plangebied geeft mogelijk Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd aan. Voor oudere periodes geldt een lage verwachting.

3 Onderzoeksvragen

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en inventariserend onderzoek door middel van boringen is gekozen voor het uitvoeren van een IVO-P. In het Programma van Eisen (PvE) voor het veldwerk zijn de volgende vragen verwoord:¹¹

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?
2. Is het mogelijk op grond van de aan/afwezigheid van de archeologische resten meer te zeggen over de historische ontwikkeling van De Mortel?
3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?
4. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?
5. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
6. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?
7. Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
 - a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
 - b. de geologische en/of bodemkundige eenheid
 - c. de omvang (inclusief verticale dimensies)
 - d. aard /complextype/functie
 - e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
 - f. de vondst- en spoordichtheid
 - g. de stratigrafie
 - h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie
8. In hoeverre zijn binnen de site(s) op grond van de verspreiding van vondsten en/of grondsporen voormalige activiteitsgebieden te onderscheiden en hoe moeten die geduid worden? Zie tevens vraag 3 voor de deelaspecten die daarbij

11 Wieringa, E., 2010-2.

aan de orde moeten komen.

9. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc? Ook in dit geval gelden de zojuist onder punt 3 gestelde vragen.

10. Kunnen verscheidene bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?

11. Wanneer en waarom zijn de sites en het gebied in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

12. Zijn aan de onderkant van het plaggendek ontginningssporen, zoals spitsporen of esgreppels, aanwezig?

13. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?

14. Wat is de ouderdom en fasering van het plaggendek?

Voorts past het onderzoek binnen de vraagstellingen zoals die verwoord zijn in de hoofdstukken 17, 18 en 22 van de NOaA.

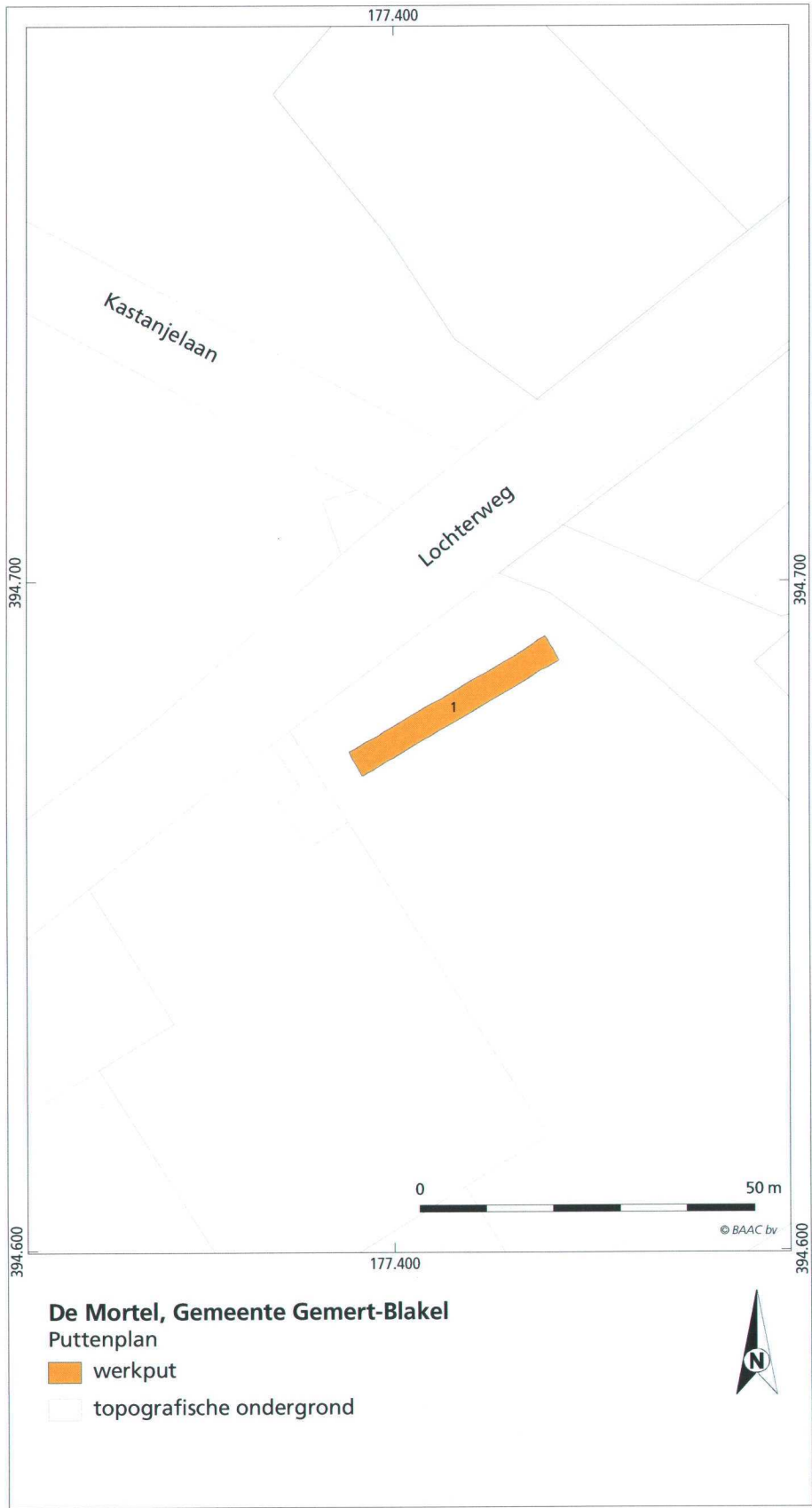
4 Werkwijze

Tijdens de werkzaamheden is in het Noordoosten van het plangebied parallel aan de Lochterweg een proefsleuf (werkput 1) aangelegd van 34 bij 4 meter. De proefsleuf besloeg de volledige breedte van het grasveld ter plaatse. De graafwerkzaamheden zijn uitgevoerd met behulp van een graafmachine met gladde bak. Het archeologisch team bestond uit drie personen: drs. F. van Nuenen, drs. N. Witte en projectleider drs. P. Weterings.

Het opgravingsvlak is machinaal aangelegd door laagsgewijs te verdiepen tot in de onverstoorde ondergrond. Het vlak is op ongeveer 0.80 m onder maaiveld aangelegd. Het opgravingsvlak is gefotografeerd, getekend (schaal 1:50), ingemeten en met een metaaldetector afgezocht. Van zowel het vlak als het maaiveld zijn om de 5 meter NAP hoogtes genomen. Het meetsysteem is door middel van een GPS gegeoreferenciert. In totaal zijn er 4 profielkolommen aangelegd in de westelijke profielwand, het laatste (profiel 104) tot op een diepte van ruim 2 meter onder maaiveld. Alle profielen zijn gefotografeerd en getekend (schaal 1:20).

Tijdens het veldwerk zijn er vier spoornummers uitgedeeld die allen natuurlijke of zeer recente verstoringen betroffen. Er is geen archeologisch vondstmateriaal aangetroffen en er zijn geen bodemonsters genomen.

De opgravingsdocumentatie bevindt zich thans bij de BAAC vestiging te s'Hertogenbosch en zal te zijner tijd worden overgedragen aan het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant.

Figuur 2 puttenplan.

5 Resultaten

5.1 Bodemopbouw

De vier profielkolommen tonen een overeenkomend beeld van de bodemopbouw in het onderzoeksgebied. De bovenste laag bestaat uit een 10 cm dikke bouwvoor gevolgd door een 30 a 40 cm dik pakket van donker bruingrijze recent verstoorde grond. Als derde laag een 10 tot 20 cm dikke band van grijs geel gevlekt zand met daaronder een 30 a 40 cm dik pakket van donker bruine humeuze bodem met onder andere bouwkeramiek inclusies.

Deze recente pakketten hebben een scherpe overgang naar de wit gele matig fijne zand C-horizont waarbij in enkele kolommen nog zogenaamde spitsporen en restanten van een enkeerd bodem tot in de natuurlijke laag zichtbaar zijn.

De resultaten van de profielkolommen bevestigen de aanwezigheid van een zogenaamd esdek maar ter plekke van de proefsleuf is deze grotendeels tot volledig vergraven. De resultaten van de profielkolommen van de proefsleuf nuanceren hierdoor enigszins het beeld van het uitgevoerde booronderzoek.¹² Bij dit eerder uitgevoerde boringonderzoek is in twee boringen (boring nr. 7 en 9) een intact plaggendek aangetroffen in het midden van het plangebied. De horizontale reikwijdte van de recente vergravingen zal de begrenzing van dit intacte deel bepalen.

Figuur 3 Profielkolom P102 met de voor het onderzoeksgebied typische bodemopbouw van recente pakketten, een dun restant van het oorspronkelijke plaggendek (linksonder) en de C-horizont.

¹² Miedema, 2010.

Dat het esdek ter hoogte van de proefsleuf is vergraven, doet echter geen afbreuk aan de archeologische verwachting zoals die is opgesteld na het vooronderzoek. Het vooronderzoek baseert zich behalve op de resultaten van de boringen ook op de Archismeldingen, de IKAW, en de recente archeologische beleidskaart van de gemeente Gemert-Bakel.¹³

5.2 Grondsporen

Voor de documentatie van het opgravingsvlak zijn 4 spoornummers uitgedeeld. Alle sporen betreffen recente of natuurlijke verstoringen. Spoor 1, een betonnen fundering, is schoongemaakt en gefotografeerd. Het betreft hier hoogstwaarschijnlijk de fundering van een bijgebouw behorend tot de boerderij die tot begin 70er-jaren van de vorige eeuw hier gestaan heeft. Spoor 4, een recente sloot/greppel is gecoupeerd in profielkolom P104 (zie figuur 4).

Figuur 4 Profielkolom P104 met het recente spoor 4.

5.3 Vondsten

Er zijn geen archeologische vondsten aangetroffen.

¹³ Berg-Meelis, Schrijvers & Visser, 2009.

Figuur 5 alle-sporenkaart.

6 Interpretatie en beantwoording onderzoeksvragen

Het onderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische sporen of structuren voorkomen in het Noordoostelijk deel van het plangebied. Wel zijn er in de profielopnames sporen van de ontginning van het gebied teruggevonden: zowel spitsporen als een greppel/sloot. Door het ontbreken van archeologische vindplaatsen vervallen bijna alle onderzoeksvragen van het PVE. Van toepassing zijn de volgende resterende vragen:

3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?

De aangelegde proefsleuf heeft geen beperkingen opgeleverd tot archeologische waarnemingsmogelijkheden. Ook de bodemgesteldheid heeft het waarnemen van archeologische sporen niet in de weg gestaan. Geconcludeerd moet dan ook worden dat de afwezigheid van archeologische resten alleen verklaard kan worden door de afwezigheid van bewoning en landgebruik.

9. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc.? Ook in dit geval gelden de zojuist onder punt 3 gestelde vragen.

Het onderzoek heeft een greppel/sloot opgeleverd van recente aard die geïnterpreteerd zou kunnen worden als perceleringsgreppel.

12. Zijn de onderkant van het plaggendek ontginningssporen, zoals spitsporen of esgreppels, aanwezig?

In de profielkolommen zijn spitsporen aangetroffen in de natuurlijk C-horizont. Deze sporen bevestigen de ontginning van de heidegronden in en rondom De Mortel.

7

Waardering en aanbeveling

7.1 Waardering

Conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) dient het rapport een waardering van de vindplaats te bevatten, waarna een selectieadvies geformuleerd moet worden.

Het proces van waarden vindt in een aantal stappen plaats.

1. Waardering op basis van belevingsaspecten (schoonheid en herinneringswaarde)
2. Waardering op basis van fysieke kwaliteiten (gaafheid en conservering)
3. Waardering op basis van inhoudelijke kwaliteiten (zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarden en representativiteit).

Bij een score van 5 of meer op de fysieke kwaliteit is een vindplaats behoudenswaardig. Bij een lagere score moet naar de inhoudelijke kwaliteit gekeken worden. Wordt een van de criteria hierop "hoog" gescoord, dan is de vindplaats alsnog behoudenswaardig.

Zie tabel 1 voor een waardering van de vindplaats.

Archeologische waarderingstabel volgens KNA 3.1				
Waarden	Criteria	Scores		
		Laag	Midden	Hoog
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		x	
	Conservering	Niet van toepassing		
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	x		
	Informatiewaarde	x		
	Ensemblewaarde	x		
	Representativiteit	Niet van toepassing		

Tabel 1 Waardering van de archeologische resten.

Toelichting op waarderingstabel:

Beleving

De twee criteria die de KNA voor de belevingswaarde van een vindplaats stelt

hebben vooral betrekking op zichtbare monumenten. Aangezien deze in het onderzoeksgebied niet aanwezig zijn is op deze twee punten niet gescoord.

Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit van een vindplaats wordt door twee criteria bepaald: gaafheid en conservering.

Het terrein is verstoord tot op maximaal 80 cm –mv. Daaronder is de bodem intact maar zijn geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.

Inhoudelijke criteria

Waardering op inhoudelijke criteria bestaat uit vier subcriteria: *zeldzaamheid*, *informatiewaarde* *ensemblewaarde* en *representativiteit*. Perceleringsgreppels worden regelmatig aangetroffen, waardoor *zeldzaamheid* laag scoort. Het spoor zal geen nieuwe informatie opleveren. *Informatiewaarde* scoort daarom ook laag. De greppel heeft een lage *ensemblewaarde* aangezien hieraan geen meerwaarde gegeven kan worden. Hetzelfde geldt voor de recente betonnen fundering, de scores voor zowel de greppel als de fundering zijn laag of niet van toepassing. De *representativiteit* van de vindplaats is niet van toepassing.

7.2 Aanbeveling

Op grond van bovenstaande waardering acht BAAC bv de vindplaats, voor zover die binnen het onderzoeksgebied ligt, **niet** behoudenswaardig. Door BAAC bv wordt geadviseerd het Noordoostelijke gedeelte van het terrein vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Let op: dit is slechts een selectieadvies. Het selectieadvies is gebaseerd op archeologische gronden. Het is de bevoegde overheid, in dit geval gemeente Gemert-Bakel om dit om te zetten in een selectiebesluit. Bij dit selectiebesluit kunnen andere dan archeologische motieven een rol spelen. Pas nadat er een selectiebesluit genomen is kunnen eventuele bodemverstorende activiteiten uitgevoerd worden

8 Literatuur

Literatuur

Arts, N., H. Stoepker, F. Theuws e.a., 2008: *De Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd in Zuid-Nederland*, Amersfoort (NOaA hoofdstuk 22).

Bergman, W.A., 2009, *Plangebied Centrumplan De Mortel, Gemeente Gemert-Bakel, bureauonderzoek*, BAAC-rapport V-09.0350, BAAC Deventer.

Berg-Meelis, van den J.M., Schrijvers, R., Visser, C.A., 2009: *Toelichting op de Gemeentelijke Erfgoedkaart voor het grondgebied van de gemeente Gemert-Bakel*, Vestigia rapport 1376, Amersfoort.

Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie/SIKB 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

Coolen, J., 2007, *Plangebied Welpenheuvel, Gemeente Gemert-Bakel, Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*, Raap-notitie 2030, RAAP, Amsterdam.

Enkevort van H., Groot de T., Hiddink H., Vos W., 2005: *De Romeinse tijd in het Midden-Nederlandse rivierengebied en het Zuid-Nederlands dekzand- en lössgebied* (NOaA hoofdstuk 18).

Gerritsen, F., P. Jongste & L.Theunissen, 2006: *De late prehistorie in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en het rivierengebied* (NOaA hoofdstuk 17).

Miedema, F.R.P.M., 2010: *Gemeente Gemert-Bakel. Plangebied Centrum De Mortel. Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*, BAAC rapport V-09.0409.

Wieringa, E., 2010: *Programma van Eisen, Gemeente Gemert-Bakel, De Mortel Project De Mortel, Plangebied Centrum*.

Kaarten

Stichting bodem kartering/ RGD, 1977. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. 51, west, Eindhoven, Stiboka, Wageningen.*

Stichting bodem kartering, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 51 oost Eindhoven.* Stiboka, Wageningen.

Vestigia, 2009, *Archeologische Beleidskaart, Gemeentelijke erfgoedkaart voor het grondgebied van de gemeente Gemert-Bakel, Kaart 3, Vestigia, rapport 1376*

Bijlage 1. Sporenlijst

spoor	put	vlak	profiel	aard_van_spoor	structuur	vondstnummers	datering	opmerkingen
1	1	1		Recent				Betonnen fundering
2	1	1		natuurlijke verstoring				
3	1	1		Recent				
4	1	1		sloot/greppel				